

Asia: VN/8915/2024

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Onko teillä yleistä lausuttavaa esityskokonaisuudesta?

Kannatettavaa esityksessä on etenkin muutos, että työnhakijalla on velvollisuus laatia ja julkaista työnhakuprofiili ja työtarjoukset ovat työnhakijaa velvoittavia.

Tavoitteena on, että esitetyt muutokset työnhakijan palveluprosessiin vähentäisivät julkisen talouden menoja arviolta noin 3,3 miljoonaa euroa vuodessa. Tuo menojen kevennys ei saa kuitenkaan tarkoittaa sitä, että kuntien valtionosuuksia työvoimapalveluiden järjestämiseksi leikataan. Kunnat tarvitsevat nykyiset resurssit, jotta byrokratian keventyessä, työntekijöillä jäisi enemmän aikaa valmentavaan työhön. Tällä hetkellä asiakastapaamiset menevät tämän byrokratian selvittämiseen ja nyt sitä kevennettäessä, aikaa ja resurssia pitää pystyä kohdentamaan asiakkaiden työllisyyden edistämiseen.

1. Onko teillä yleistä lausuttavaa palveluprosessista?

Hallituksen esityksen tavoite keventää työnhakijan palveluprosessia koskevaa sääntelyä on kannatettava. Työvoimaviranomaisen harkintavallan lisääminen työnhakijan palveluprosessissa sujuvoittaa työtä ja lisää asiakkaiden palvelutarpeenmukaista palvelua. Näin ollen työvoimaviranomainen voi kohdentaa työtään ja tarjota enemmän palvelua niille työnhakijoille, jotka sitä työllistyäkseen tarvitsevat. Harkintavaltaa tulisi lisätä enemmän ja esimerkiksi aikamääreistä ja työnhakuvelvollisuuden asettamisesta tulisi luopua kokonaan. Kunnilla on varmasti vahvat taloudelliset kannusteet tehdä hyvää työtä, joten toivottavaa olisi, ettei lainsäädännöllä liikaa puututtaisi palveluiden järjestämistapaan.

2. Koetteko alkuhaastattelun järjestämisen määräajan pidentämisen viidestä arkipäivästä kymmeneen arkipäivään kannatettavana?

Hallituksen esitys alkuhaastattelun järjestämisen määräajan pidentämisestä viidestä arkipäivästä kymmeneen arkipäivään on kannatettava. Työllisyystilanteen yleinen heikkeneminen on lisännyt

työnhakija-asiakkaiden määrää ja työpainetta henkilöasiakastyössä. Alkuhaastattelun järjestäminen kymmenen arkipäivän kuluessa on realistisempi ja mahdollistaa hyvän ja tarkoituksenmukaisen työnsuunnittelun.

3. Onko täydentävien työnhakukeskustelujen perustuminen asiakkaiden palvelutarpeeseen mielestänne tarkoituksenmukaista?

Alkuhaastattelussa ja työnhakukeskusteluissa työvoimaviranomainen pystyy arvioimaan kenelle täydentävät työnhakukeskustelut ovat tarpeellisia. Työvoimaviranomaisella tulisi olla laajempi harkintavalta asiakkaan palveluiden tuottamisesta.

Työnhakukeskustelujen tulisi perustua kunkin asiakkaan yksilölliseen, aitoon palvelutarpeeseen, täten se mahdollistaa työntekijöiden työn priorisoimisen ja kohdentamisen niille asiakkaille ja niihin palveluihin, missä se on tarpeellisinta.

Tarkoituksenmukaisena näemme sen, ettei kokoaikatyössä oleville tarvitsisi kategorisesti järjestää työnhakukeskusteluja ollenkaan.

Palvelumallin toteuttamiseksi laadukkaasti on tarve myös kiinnittää huomiota resurssien riittävyteen ja henkilöstön ammattitaitoon. Uudistukset eivät saa johtaa siihen, että tehdään vain lain vaatima pakko ja luovutaan kaikista täydentävistä keskusteluista. Työntekijöiden kykyä tunnistaa ja auttaa apua tarvitsevat ja työajan resurssointi niihin on tärkeää.

4. Näettekö nykyisestä muistutuskäytännöstä luopumisen ja työnhaun voimassaolon päättyminen ensimmäisestä asioinnin laiminlyönnistä kannatettavana?

Nykyisestä muistutuskäytännöstä luopuminen ja työnhaun voimassaolon päättyminen ensimmäisestä asioinnin laiminlyönnistä on kannatettava esitys. Osa asiakkaista osaa hyödyntää nykyistä laiminlyöntijärjestelmää oman edun tavoittelemiseksi. Muistutuskäytäntö on raskas, eikä tuo toivottua vaikutusta, vaan se lisää työtä työvoimaviranomaisille. Näemme hyvänä tässä lain kohdassa sen, että lähtökohtaisesti asiakkaan tulee itse huolehtia asioinnistaan ja työnhaustaan sekä sen voimassaolosta.

Lisäksi tietojärjestelmiä tulisi kehittää tukemaan tätä prosessia. Tietojärjestelmät ovat vanhanaikaisia, ne lähettävät automaattisesti asiakkaille kustannuksiltaan kallista ja turhaa kirjepostia - minkä lähetystä ei voi perua ja toisaalta verkkoasiointi ei kuitenkaan lähetä asiakkaille herätteitä taikka muistutuksia.

5. Koetteko työllistymissuunnitelmien sisältöjen määrittelyn olevan palveluprosessin toimivuuden kannalta oleellisia?

Työllistymissuunnitelmien sisältöjen määrittely on palveluprosessin toimivuuden kannalta oleellista, koska se varmistaa työllistymissuunnitelmien laatua sekä sitä, että työllistymissuunnitelmaa laadittaessa on otettu työllistymiseen vaikuttavat tekijät mahdollisimman laajasti huomioon.

Työllistymissuunnitelmien sisältöjen määrittely myös turvaa työnhakija-asiakkaiden yhdenvertaisuutta.

6. Koetteko asiakkaiden palveluprosessiin sisältyvien asiakastapaamisten sisältöjen määrittelyn olevan palveluprosessin toimivuuden kannalta oleellisia?

Asiakkaiden palveluprosessiin sisältyvien asiakastapaamisten sisältöjen määrittely lainsäädännössä ei ole oleellista palveluprosessin toimivuuden kannalta. Asiakastapaamisten sisällön tulee perustua työnhakija-asiakkaan yksilölliseen ja tunnistettuun palvelutarpeeseen ja sen toteuttamiseen.

Työllistymissuunnitelman sisällön määrittely riittää pitämään myös asiakastapaamisten sisällön työllistymissuunnitelman toteutumisen seurannassa, suunnitelman päivittämisessä ja sitä tukevista toimenpiteistä sopimisessa.

1. Onko teillä yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuutta koskevista muutoksista?

43 § Työnvälityspalvelut kerrotaan, että työnhakijalla on aina itse mahdollisuus laatia ja julkaista työnhakuprofiili 1 momentissa tarkoitetulla palvelualustalla. Kohdassa 30 § Työnhakijan informointi puhutaan kuitenkin velvollisuudesta laatia kyseinen profiili ja julkaista se. Kumpi on lain tarkoitus, ohjata laatimaan ja julkaisemaan vai velvoittaa laatimaan ja julkaisemaan?

2. Näettekö, että alennetun työnhakuvelvollisuuden asettamisen yhteydessä arvioitavissa seikoissa on huomioitu oleelliset tekijät?

Alennetun työnhakuvelvollisuuden asettamisen yhteydessä arvioitavissa seikoissa on huomioitu oleelliset tekijät esimerkiksi työssäkäyntialueen työmarkkinatilanne ja esitys on muutoin kannatettava, paitsi omaehtoisia opintoja työttömyysetuudella tuettuna opiskelevan, koulutusta vailla olevan työnhakijan kohdalla. Heidän työllistymissuunnitelmaansa ei tulisi asettaa työnhakuvelvoitetta. Työttömyysetuudella tuettujen omaehtoisten opintojen tavoitteena on tutkinnon suorittaminen, eikä nopea työllistyminen opintojen ollessa kesken.

Lisäksi työkykyyn perustuvaa alentamisperustetta on tärkeä vielä terävöittää. Kuntouttavassa työtoiminnassa olevien työnhakijoiden työnhakuvelvollisuus tulisi rinnastaa muihin työllistymistä edistävissä palveluissa oleviin vrt. työkokeilu tai kuntoutuspalvelut.

3. Tukeeko työnhakuvelvollisuutta koskevan sääntelyn yksinkertaistaminen ja tietyistä poikkeuksista luopuminen työnhakuvelvollisuuden tarkoituksenmukaista asettamista?

Työnhakuvelvollisuutta koskevan sääntelyn yksinkertaistaminen ja tietyistä poikkeuksista luopuminen tukee työnhakuvelvollisuuden tarkoituksenmukaista asettamista ja lisää työvoimaviranomaisen harkintavaltaa ottaa työnhakija-asiakkaan kokonaistilannetta enemmän huomioon, tosin se ei välttämättä ole riittävää. Yleisesti näemme, että työn hakemisen velvoittavuus on erittäin tärkeää.

Nyt kokemuksemme mukaan lähes jokaisessa työnantajakontaktissa työnantajat nostavat esiin toiveen saada työnhakuvelvoite poistettua. Työnhakuvelvoitteen tuomat turhat hakemukset

ja yhteydenotot turhauttavat ja työllistävät todella paljon työnantajia. Työnantajat haluavat vain hakijoita, joilla on tosiasiallinen motiivi hakea heille töihin ja soveltuvuus sekä osaaminen heille työllistyä. Erityisesti tämän ongelman nostavat esiin suuret työnantajat, jotka rekrytoivat paljon ja joille on muutoinkin paljon hakijoita. Työnhakuvelvoite vaikuttaa myös siihen, laittaako työnantaja paikkojaan avoimeen hakuun vai ei eli se lisää piilotyöpaikkoja. Tästä raportoivat meille erityisesti pienet työnantajat. Työttömällä työnhakijalla on muutoinkin velvoite hakea työtä ja sitä tuetaan parhaiten henkilökohtaisella ohjauksella kohti työtä ja työvoimaviranomaisen tekemällä työnvälityksellä.

Työnhakuvelvoite on myös osaltaan ristiriidassa sen kanssa, että kansalaisia tulisi kouluttaa ammatteihin, varsinkin työvoimapula-aloilla ja siten päästä tekemään koulutustaan vastaavaa työtä, mitä maassa ja alueella on tarjolla sekä vastata näin työnantajien osaavan työvoiman tarpeisiin. Kaavamainen työnhakuvelvoite mihin tahansa työhön ei tue tätä tavoitetta, vaan hukkaamme yhteiskuntana koulutukseen käytettyä resurssia.

Vaikuttavampaa olisi, jos työnhakija tekisi muutaman laadukkaan hakemuksen tosiasiallisiin paikkoihin, joiden laatua työvoimaviranomainen valvoisi ja tarjoaisi tarvittaessa tukea työnhakuasiakirjojen laatimiseen. Yhtä lailla velvoittavaa voisi olla kuntoutukseen tai koulutukseen hakeutuminen, sillä joidenkin työnhakijoiden palvelutarpeen näkökulmasta ne ovat ensisijaisia työnhakemiseen nähden.

4. Työnhakuvelvollisuuden ehdotettavat muutokset tuovat tietyt asiakasryhmät (esim. osa-aikatyössä olevat sekä henkilöt, joilla on tiedossa myönteinen muutos työnhaun tilanteeseen) yleisen työnhakuvelvollisuuden alentamisen kriteerien piiriin. Näettekö tämän kannatettavana?

Tiettyjen asiakasryhmien esimerkiksi osa-aikatyössä olevien sekä henkilöiden, joilla on tiedossa myönteinen muutos työnhaun tilanteeseen - tuominen yleisen työnhakuvelvollisuuden alentamisen kriteerien piiriin on pääsääntöisesti kannatettavaa. Tämä on tarkoituksenmukaista ja se vähentää tarpeettomia työnhakuja ja työnantajille suunnattuja hakemuksia sekä yhteydenottoja.

Huomioonotettavaa on, että osa-aikatyössä olevat ovat monesti työssä sellaisilla aloilla, joissa ei tehdä kokoaikaisia työsopimuksia. Toisen osa-aikatyön vastaanottaminen ja yhteensovittaminen jo olemassa olevan osa-aikatyön kanssa voi olla hankalaa tai mahdotonta työaikojen vuoksi. Työtä voi myös käytännössä olla paljon enemmän, mitä sopimuksessa on tuntimäärästä sovittu, esimerkiksi säännöllisesti 20 – 30 h/vko, jolloin työvoimaviranomaisen harkinnan mukaan pitäisi voida luopua työnhakuvelvollisuuden asettamisesta.

Tiedossa olevissa varmoissa työnhaun muutostilanteissa työvoimaviranomaisella tulisi olla enemmän harkintavaltaa työnhakuvelvoitteen asettamatta jättämiselle pidemmältä aikaväliltä huomioiden asiakkaan kokonaistilanne ja mahdollisuudet työllistyä lyhytkestoisesti.

1. Onko teillä yleistä lausuttavaa työtarjouksiin tehtävistä muutoksista?

-

2. Tukeeko työtarjouksiin heti työnhaun alusta alkaen ehdotettava velvoittavuus työllistymistä ja työtarjousmenettelyn tarkoituksenmukaista toimeenpanoa?

Työtarjouksiin heti työnhaun alusta alkaen ehdotettava velvoittavuus tukee työnhakijoiden työllistymistä sekä työtarjousmenettelyn tarkoituksenmukaista toimeenpanoa. Se terävöittää perustehtäväämme, työnvälitystä. Se voi myös parhaimmillaan nopeuttaa avoimien työpaikkojen täyttymistä.

3. Selkeyttääkö työtarjouksiin ehdotetut muutokset kokonaisuutena työtarjouksia koskevaa sääntelyä?

Jos kaikki työtarjoukset ovat velvoittavia heti työttömyyden alkaessa, niin kyllä tämä selkeyttää sääntelyä.

1. Onko teillä lausuttavaa työnhakijalle tai työvoimaviranomaiselle ehdotetusta velvollisuudesta työnhakuprofiilin laatimiseen ja julkaisemiseen palvelualustalla?

Esitys työnhakijan velvollisuudesta laatia ja julkaista työnhakuprofiili palvelualustalla on kannatettava, mutta esitys 129 b § Työvoimaviranomaisen työnhakijasta laatima ja julkaisema työnhakuprofiili ei ole millään tapaa tarkoituksenmukaista. Esitys kuuluisi olla, että mikäli työnhakija ei itse pysty profiilia laatimaan ja julkaisemaan, niin työvoimaviranomaisen täytyy tarjota siihen henkilökohtaista apua tai ostettua palvelua.

Verkkoalustaan käytetään paljon resursseja, joten sen tulee olla maksimaalisesti tarkoituksenmukaisessa käytössä työvoimaviranomaisen työtä tukemassa sekä työnhakijan palvelutarvetta täyttämässä. Verkkoalustalla julkaistujen profiilien tulisi edistää työnvälitystä ja palvelualustalle tulee saada myös työnantajat käyttäjiksi etsimään itselleen työvoimaa. Asiakkaan tulee olla veloitettu julkaisemaan profiili itse, työvoimapalvelujen tulee voida olla sellaisia, että niiden avulla voidaan tarjota asiakkaille myös ns. digitukea.

2. Onko teillä lausuttavaa työnhakijoiden työnhakuprofiilissa olevien henkilötietojen (koulutus, työkokemus, muu osaaminen ja työtoiveet) julkaisemisvelvollisuudesta ehdotetussa muodossa julkisena tietopalveluna?

-

3. Onko teillä lausuttavaa työnhakuprofiilien tietovarantoa koskevista muutoksista?

-

4. Onko teillä muuta lausuttavaa palvelualustaa tai työnhakuprofiileja koskeviin muutoksiin?

Olisi suotavaa, että palvelualustan (Työmarkkinatorin) työnhakijan profiileista siirtyisi automaattisesti valtakunnalliseen tietovarantoon (A-TMT) ja toisin päin. Lisäksi olisi toivottavaa, että esimerkiksi e-kirjeitse lähtevää postia pystyy hallinnoimaan asiantuntijan työmarkkinatorin kautta ja perumaan kirjeen lähetyksen, mikäli sitä ei ole tarpeen asiakkaalle postitse lähettää. Järjestelmiä tulisi kehittää yhdessä kuntien kanssa.

Palvelualustan käytön ja kehityksen tulee tukea työnhakijoiden digitaalista asiointia ja sitä tulee kehittää tähän suuntaan. Koko yhteiskunta etenee koko ajan enemmän digitaaliseen palveluun ja asiointiin ja tässä on pysyttävä mukana myös työllisyysasioissa.

1. Onko teillä lausuttavaa koulutusta vailla olevia nuoria koskevista muutoksista? Erityisesti Opetushallitusta ja Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskusta pyydetään muun ohella arvioimaan esitettyjen muutosten kohderyhmien suuruutta, koska työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole ollut käytettävissään tähän tarvittavia tilastotietoja.

On erittäin kannatettavaa, jos työvoimaviranomainen voi nykyistä laajemmin sopia nuoren kanssa muuhun kuin tutkintotavoitteiseen koulutukseen hakemisesta sekä pääsäännöstä poikkeavasta opiskelupaikkojen hakemisen tarkasteluajankohdasta. Hakuvelvoitteen täyttäminen tutkintoon valmistavaan koulutukseen hakeutumisella on kannatettavaa.

2. Onko teillä lausuttavaa työttömyysturvaseuraamuksia koskevista muutoksista?

-

3. Onko teillä lausuttavaa muista työttömyysturvamuutoksista?

-

1. Onko teillä lausuttavaa työllisyysvaikutusarvioihin?

-

2. Onko teillä lausuttavaa liittyen työvoimaviranomaisvaikutuksiin?

-

3. Onko teillä lausuttavaa muista vaikutusarvioista?

-

Muuta lausuttavaa?

Tiedottavat työtarjoukset ovat hyvä keino tukea työnhakijaa työhaussa, mutta tiedottavan työtarjouksen tekstin pitää olla erilainen kuin varsinaisen työtarjouksen tekstin. Ei riitä, että tekstin on muutoin samanlainen, mutta tiedottavan työtarjouksen lopussa lukee, että tämä ei ole sinua velvoittava. Tiedottavan työtarjouksen tekstin tulee olla motivoiva ja kannustaa hakemaan työpaikkaa.

Olisi erittäin kannatettavaa, että työvoimaviranomaisen ja maksajan roolia henkilöasiakkaan oikeudesta työttömyysetuuteen yksinkertaistettaisiin ja rooleja jaettaisiin uusiksi.

Työvoimaviranomaisen tehtäviin voisi jäädä järjestämislain näkökulmasta selvitetävät ja lausuttavat asiat ja maksajalle voisi siirtyä kaikki työttömyysetuuteen liittyvät selvitetävät ja lausuttavat asiat. Tällöin työvoimaviranomaiselle jäisi enemmän aikaa työnvälitykseen ja työllistymisen tukemiseen.

Työllisyysviranomaisella on nykyisellään paljon turhaa työtä, joka on täysin irrallista työllisyyspalveluiden ydintyöstä. Tällä hetkellä täysin työkyvyttömiä asiakkaita täytyy olla työnhakijoina, jotta he saavat toimeentulon, vaikka tosiasiallisesti heidän tavoitteensa ei ole työllistyminen. Sosiaaliturvan kokonaisuudistus olisi tarpeen toteuttaa mahdollisimman pian. Myös hyvinvointialueilla tulisi olla vahvemmin velvollisuus huolehtia työkyvyntuen palveluista ja luoda kannusteet myös tähän verraten kannustavaan rahoitusmalliin TE-palveluissa.

Tikkanen Milla
Kajaanin kaupunki - Kainuu-Koillismaan työllisyysalue